

МІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра психології і туризму

КУРСОВА РОБОТА з
з психології

на тему: «Психологічні особливості спілкування вчителя з батьками»

Студентки 3 курсу, групи ПС 01-20

Факультету туризму, бізнесу
і психології

Спеціальності 053 Психологія
Маруненко Алли

Науковий керівник: викладач
кафедри психології і туризму
Пліш Г.Й.

Національна шкала: _____

Кількість балів: _____ Оцінка ЄКТС: _____

Члени комісії:

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

_____
(прізвище та ініціали)

_____
(підпис)

КИЇВ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ ВЧИТЕЛЯ З БАТЬКАМИ	6
1.1. Етапи та особливості взаємодії між вчителем та батьками	6
1.2. Роль вчителя в спілкуванні з батьками	10
1.3. Функції вчителя у спілкуванні з батьками	12
1.4. Особливості комунікації вчителя з батьками	14
1.5. Психологічні особливості батьків у спілкуванні з вчителем.....	16
Висновки до першого розділу.....	20
РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ ВЧИТЕЛЯ З БАТЬКАМИ	21
2.1. Методологічні підходи до дослідження психологічних особливостей спілкування вчителя з батьками	21
2.2. Опис дослідження	24
2.3. Проведення дослідження.....	24
2.4. Аналіз результатів	30
2.5. Рекомендації щодо організації продуктивного спілкування педагога з батьками	31
Висновки до другого розділу	35
ВИСНОВКИ.....	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	38
РЕЗЮМЕ	39

ВСТУП

Спілкування вчителя з батьками є важливою складовою процесу навчання та виховання учнів. Це спілкування може відбуватися в різних формах, таких як батьківські збори, індивідуальні зустрічі, електронна пошта тощо.

Однак, незалежно від форми спілкування, вчителю варто мати на увазі певні психологічні особливості, які можуть вплинути на ефективність спілкування.

По-перше, вчителю слід усвідомлювати, що батьки мають свої власні переконання та очікування щодо навчання своїх дітей. Вони можуть мати різні підходи до виховання та різні рівні інформованості щодо того, як працює школа. Вчителю слід бути відкритим до різних точок зору та ставитися до батьків з повагою та толерантністю.

По-друге, вчителю варто розуміти, що батьки можуть відчувати стрес та тривогу, пов'язані з навчанням своїх дітей. Вони можуть мати певні хвилювання стосовно того, як їхні діти справляються з навчанням та чи мають вони всі необхідні знання та навички. Вчителю слід бути емпатичним, сприймати ці емоції з розумінням та підтримкою.

По-третє, вчителю варто пам'ятати, що ефективне спілкування передбачає двосторонній обмін інформацією. Вчителю слід створювати атмосферу довіри та взаєморозуміння, де батьки можуть відкрито висловлювати свої думки та запитання. Вчителю варто прагнути пояснювати складні поняття та процеси з навчання, а також давати конструктивні поради щодо того, як підтримати навчальні успіхи дітей вдома. Важливо також чітко висловлювати очікування від учнів та їхніх батьків щодо навчання та співпраці зі школою.

По-четверте, вчителю варто мати на увазі, що спілкування з батьками може бути викликом, особливо у випадках, коли є різниці в поглядах щодо навчальної програми, методів навчання та інших питань. Вчителю слід бути готовим до

таких ситуацій та навчитися ефективно вирішувати конфлікти та знаходити компромісні рішення.

Взагалі, спілкування вчителя з батьками є важливою складовою успішного навчання та виховання дітей. Вчителю слід бути свідомим психологічних особливостей цього процесу та прагнути до побудови ефективних та плідних відносин з батьками своїх учнів.

Метою дослідження "Психологічні особливості спілкування вчителя з батьками" є вивчення психологічних аспектів процесу спілкування вчителя з батьками учнів, виявлення особливостей цього процесу та розробка рекомендацій для ефективного спілкування з батьками.

Актуальність дослідження полягає в тому, що спілкування вчителя з батьками є важливою складовою успішного навчання та виховання дітей, а взаємодія з батьками може впливати на навчальні досягнення учнів. Окрім того, спілкування з батьками може бути викликом для вчителя, особливо у випадках, коли є різниці в поглядах щодо навчальної програми, методів навчання та інших питань.

Завданнями дослідження є:

Вивчити теоретичні основи спілкування вчителя з батьками учнів.

Виявити особливості спілкування вчителя з батьками в практичній діяльності.

Дослідити психологічні фактори, що впливають на спілкування вчителя з батьками.

Розробити рекомендації щодо ефективного спілкування вчителя з батьками учнів.

Методами дослідження можуть бути: анкетування вчителів, батьків та учнів, спостереження, аналіз документів, інтерв'ю зі спеціалістами з питань спілкування та психології.

Предметом дослідження є процес спілкування вчителя з батьками учнів. Об'єктом дослідження є психологічні аспекти цього процесу, включаючи

емоційний стан вчителя та батьків, комунікаційні стилі, роль стереотипів та очікувань у спілкуванні тощо. Дослідження може також включати аналіз особливостей спілкування в різних контекстах, наприклад, на батьківських зборах, через електронну пошту або в індивідуальних зустрічах.

Отже, дослідження психологічних особливостей спілкування вчителя з батьками має велике значення для розуміння процесу навчання та виховання дітей. Результати такого дослідження можуть бути корисними для вчителів, щоб поліпшити свої навички спілкування з батьками, а також для психологів та інших спеціалістів, які працюють з дітьми та їх батьками.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ ВЧИТЕЛЯ З БАТЬКАМИ

1.1. Етапи та особливості взаємодії між вчителем та батьками

Взаємодія між вчителем та батьками є важливим елементом успішної освітньої системи. Особливості цієї взаємодії можуть варіюватися в залежності від культурних та соціальних контекстів, однак деякі етапи та особливості можуть бути загальними для більшості ситуацій.

Етапи взаємодії між вчителем та батьками:

Початок року: Вчителі та батьки зазвичай зустрічаються на початку навчального року на батьківських зборах, які організовує школа. Цей етап взаємодії визначає загальну тонку взаємодію між вчителем та батьками.

Комунікація: Вчителі та батьки повинні зберігати постійну комунікацію, щоб забезпечити успіх учнів. Комунікація може здійснюватись через електронну пошту, телефон, батьківські зібрання та інші форми спілкування.

Інформування: Вчителі повинні повідомляти батьків про академічні успіхи та проблеми учнів. Це допоможе батькам зрозуміти, як допомогти своїм дітям, а в свою чергу, вчителям - знати, які проблеми є найбільш важливими для вирішення.

Спільна робота: Вчителі та батьки повинні працювати разом, щоб забезпечити успіх учнів. Батьки можуть допомогти вчителям, надаючи підтримку вдома та в школі, а також пропонуючи ідеї та ресурси для покращення навчального процесу.

Початковий етап. На цьому етапі вчителі та батьки знайомляться між собою та встановлюють перші контакти. Вчителі представляють себе та свою програму навчання, а батьки дізнаються про правила та очікування, що стосуються їх дитини.

Етап співпраці. Після того, як вчителі та батьки знайомляться один з одним, вони починають співпрацювати на благо дитини. На цьому етапі вчителі та батьки обговорюють проблеми, які стосуються дитини та шукають спільні рішення.

Етап розв'язання проблем. Якщо виникають проблеми, які не можна вирішити на етапі співпраці, вчителі та батьки переходять до етапу розв'язання проблем. На цьому етапі вони обговорюють проблему, вислуховують один одного та працюють над вирішенням проблеми.

Етап підтримки. Після того, як проблема була вирішена, вчителі та батьки переходять до етапу підтримки. На цьому етапі вони працюють над тим, щоб забезпечити позитивний розвиток дитини та надавати їй підтримку на шляху до успіху.

Важливо зазначити, що етапи взаємодії між вчителем та батьками можуть залежати від кожної конкретної ситуації та можуть змінюватися з часом. Але, як правило, ефективна взаємодія між вчителем та батьками базується на розумінні, повазі та співпраці.

Особливості взаємодії між вчителем та батьками:

Взаємодія має бути побудована на взаємному взаєморозумінні та повазі до інших сторін. Вчителі та батьки повинні поважати один одного та розуміти, що кожен має свої обов'язки та відповідальності.

Взаємодія має бути спрямована на досягнення спільної мети - успіху учнів. Вчителі та батьки повинні працювати разом, щоб забезпечити найкращі умови для навчання та розвитку дитини.

Взаємодія має бути відкритою та прозорою. Вчителі та батьки повинні відверто спілкуватись один з одним та вислуховувати думки та ідеї іншої сторони.

Взаємодія має бути рівноправною. Вчителі та батьки повинні відчувати, що їх думки та ідеї є важливими та поважаються, а їхній внесок у навчання дитини є однаково важливим.

Взаємодія має бути адекватною та дбайливою. Вчителі та батьки повинні зберігати відповідний тон та міркування, щоб забезпечити позитивну та продуктивну співпрацю.

Взаємне повагу та співробітництво. Ефективна взаємодія між вчителем та батьками передбачає повагу до кожної сторони та здатність до співробітництва. Вчителі та батьки повинні розуміти, що вони мають спільну мету - забезпечити успіх дитини, і тому повинні працювати разом.

Відкритість та чесність. Вчителі та батьки повинні бути відкритими один з одним та взаємно довіряти. Якщо виникають проблеми, вони повинні бути чесні один з одним та готові працювати над їх вирішенням.

Спільний підхід до навчання та виховання. Вчителі та батьки повинні працювати разом, щоб забезпечити успіх дитини. Це означає, що вони повинні мати спільний підхід до навчання та виховання, а також дотримуватися однакових правил та очікувань.

Взаємне розуміння. Вчителі та батьки можуть мати різні погляди на навчання та виховання дітей, але вони повинні намагатися зрозуміти один одного. Це допоможе їм знайти спільну мову та працювати разом на благо дитини.

Активна участь батьків. Батьки повинні бути активною учасницею навчання та виховання своєї дитини.

Регулярний зв'язок. Вчителі та батьки повинні підтримувати регулярний зв'язок, щоб мати можливість обговорити проблеми та прогрес дитини. Це може бути здійснене через батьківські збори, електронні листування, телефонні дзвінки та особисті зустрічі.

Прийняття відповідальності. Вчителі та батьки повинні бути готові прийняти відповідальність за успіх дитини. Вчителі повинні забезпечити якісну освіту та допомогти дітям розвиватися, а батьки повинні підтримувати дитину в домашньому середовищі та сприяти її успіху.

Дотримання приватності. Вчителі та батьки повинні поважати приватність один одного та дитини. Вони повинні домовлятися про те, яку інформацію можна обговорювати та з ким, а яку інформацію треба зберігати конфіденційно.

Загалом, взаємодія між вчителем та батьками є дуже важливою для успіху дитини. Вона допомагає створити позитивне середовище для навчання та виховання, де всі сторони співпрацюють з метою забезпечити успіх дитини.

Узагальнюючи, взаємодія між вчителем та батьками є ключовим елементом успішної освітньої системи. Взаємодія має бути побудована на взаємному взаєморозумінні, повазі, відкритості та рівноправності. Це допоможе забезпечити найкращі умови для навчання та розвитку дитини.

Початкові етапи взаємодії між вчителем та батьками включають знайомство та встановлення контакту. Важливо, щоб вчителі зрозуміли, що батьки є важливими партнерами в навчанні дітей, тому потрібно створити атмосферу довіри та відкритості для співпраці.

Однією з найважливіших особливостей взаємодії є чітке визначення ролей та обов'язків кожної сторони. Вчителі повинні передати батькам інформацію про навчальні цілі, очікування та завдання учнів, а також відповісти на будь-які запитання. Батьки, зі свого боку, повинні підтримувати дитину та допомагати в розвитку її навичок та вмінь.

Взаємодія між вчителем та батьками повинна бути систематичною та регулярною. Вчителі повинні надавати звіти про навчальний процес та успіхи учнів, а також давати поради щодо того, як підтримати дитину вдома. Батьки, зі свого боку, повинні звертатися до вчителів з будь-якими питаннями або проблемами, які виникають у навчанні дитини.

Загалом, ефективна взаємодія між вчителем та батьками відіграє важливу роль у навчанні та розвитку дітей. Вона дозволяє створити сприятливу навчальну атмосферу та допомагає учням досягати найкращих результатів.

Однак, взаємодія між вчителем та батьками може мати свої виклики та складнощі. Наприклад, вчителі та батьки можуть мати різні погляди на виховання

дітей або навчальні методи. У такому випадку, важливо знаходити компромісні рішення та діалог, щоб досягнути спільних цілей.

Також взаємодія може стикатися з відсутністю часу та зручних способів комунікації. Батьки можуть мати різні графіки роботи, а вчителі – різні заняття та обов'язки, що змушує їх шукати ефективні способи взаємодії, наприклад, використовуючи електронну пошту, соціальні мережі, телефон тощо.

Не менш важливим є залучення дітей до процесу взаємодії між вчителем та батьками. Діти повинні розуміти, що вони є головними героями цієї взаємодії та що спільний напрямок, на який спрямовані зусилля вчителя та батьків, допоможе їм досягнути успіху у навчанні та розвитку.

Отже, етапи та особливості взаємодії між вчителем та батьками є важливими аспектами навчання та розвитку дітей. Взаємодія повинна бути систематичною та діловою, враховувати погляди та інтереси кожної сторони, а також залучати дітей до процесу. Така взаємодія може допомогти дітям досягати найкращих результатів та розвиватися на всіх рівнях.

1.2. Роль вчителя в спілкуванні з батьками

Роль вчителя в спілкуванні з батьками є дуже важливою і визначальною для успішної навчальної діяльності дітей. Ось деякі з ключових аспектів ролі вчителя в спілкуванні з батьками:

Встановлення зв'язку: Вчителі повинні створювати теплі, довірчі відносини з батьками, щоб створити позитивне середовище для дітей. Вони повинні підтримувати постійну комунікацію з батьками, щоб обмінюватися інформацією про прогрес дитини в навчанні та вирішувати будь-які проблеми.

Роз'яснення навчальних програм: Вчителі повинні пояснювати батькам навчальні програми та оновлення в освітньому процесі. Це допоможе батькам краще зрозуміти, що їх діти вивчають, і відчувати себе більш впевненими в їх здібностях.

Підтримка індивідуального розвитку: Вчителі повинні допомагати батькам розуміти індивідуальні потреби та здібності їх дітей і розробляти стратегії, які сприятимуть їхньому розвитку. Вони можуть надавати поради щодо додаткових занять та допомогти знайти ресурси, які можуть допомогти дітям зробити успішний прогрес в навчанні.

Вирішення проблем: Вчителі повинні бути готові вирішувати будь-які проблеми, які виникають з батьками. Вони можуть допомогти знайти рішення проблем, пов'язаних зі здоров'ям, соціальними аспектами, а також з навчанням та розвитком дітей.

Отже, роль вчителя в спілкуванні з батьками полягає у встановленні зв'язку, поясненні навчальних програм, підтримці індивідуального розвитку та вирішенні проблем. Вчителі повинні прагнути забезпечити ефективну комунікацію з батьками, щоб уникнути непорозумінь та забезпечити успіх дітей. Крім того, вчителі повинні пам'ятати, що батьки є важливими партнерами в освітньому процесі, і тому співпраця між вчителями та батьками є ключовою для досягнення максимального результату для дітей.

Важливо також враховувати, що батьки мають різні вимоги та очікування від навчання своїх дітей. Деякі батьки можуть бути більш зацікавлені в успіхах своєї дитини в конкретній галузі, тоді як інші можуть бути більш зацікавлені в загальному розвитку дитини. Вчителі повинні знаходити спільну мову з кожним батьком та працювати з ним, щоб врахувати його очікування та допомогти забезпечити оптимальну навчальну та розвивальну програму для дитини.

Одним з важливих аспектів ролі вчителя в спілкуванні з батьками є відкритість та готовність вислухати їхні думки та погляди. Вчителі повинні бути готові прислухатися до поглядів батьків, відповісти на їх запитання та допомогти роз'яснити будь-які незрозумілі аспекти навчального процесу. Також важливо відкрито розмовляти про будь-які проблеми або складнощі, які можуть виникнути в процесі навчання, і спільно працювати над знаходженням рішення.

Узагальнюючи, роль вчителя в спілкуванні з батьками полягає у забезпеченні ефективної комунікації, роз'ясненні навчальних програм, підтримці індивідуального розвитку та вирішенні проблем. Вчителі повинні бути відкритими та готовими вислухати думки та погляди батьків та спільно працювати над забезпеченням максимального успіху для кожної дитини.

1.3. Функції вчителя у спілкуванні з батьками

Вчителі мають важливу роль у спілкуванні з батьками, оскільки вони можуть допомогти забезпечити успіх учнів, співпрацюючи з родинами. Ось декілька функцій, які можуть бути важливими для вчителів у спілкуванні з батьками:

Інформаційна функція: вчителі повинні надавати інформацію про академічний прогрес, поведінку та проблеми учням батькам. Вони також повинні надавати батькам інформацію про програму навчання та очікування, щоб родини могли допомогти своїм дітям досягти успіху.

Мотиваційна функція: вчителі повинні заохочувати батьків до активної участі у навчанні своїх дітей. Вони можуть створювати мотиваційні програми для батьків, демонструючи, як вони можуть бути корисними у процесі навчання.

Консультативна функція: вчителі повинні допомагати батькам з різними питаннями, пов'язаними з навчанням та вихованням. Вони можуть надавати поради з приводу педагогічних та психологічних проблем, які виникають в сім'ї.

Комунікативна функція: вчителі повинні забезпечувати відкрите та ефективне спілкування з батьками. Вони можуть використовувати різні комунікативні технології та засоби, щоб забезпечити якісне спілкування.

Сприяння розвитку партнерства: вчителі повинні працювати над розвитком партнерства між школою та родинами. Вони можуть запрошувати батьків на заходи, щоб забезпечити активну участь у навчальному процесі та збільшити взаємодію між батьками та вчителями. Вони можуть сприяти створенню

довірливих відносин та співпраці, яка сприяє покращенню навчальних результатів учнів.

Створення розвивальної середовища для дітей: вчителі можуть сприяти створенню розвивальної середовища для дітей, залучаючи батьків до процесу навчання та виховання. Вони можуть проводити різноманітні заходи та діяльності для дітей та їх батьків, що сприяє покращенню їхнього взаєморозуміння та співпраці.

Підтримка розвитку соціальних навичок учнів: вчителі можуть сприяти розвитку соціальних навичок учнів, залучаючи батьків до процесу їх навчання. Вони можуть проводити тренінги та роботи з батьками, що сприяють формуванню навичок спілкування, конфліктології та емпатії у дітей.

Підтримка батьків у розумінні педагогічної діяльності: вчителі можуть пояснювати батькам сутність своєї роботи, навчальних програм та методів навчання. Вони можуть надавати інформацію про успіхи та проблеми учнів, що допомагає батькам зрозуміти їхню роль у навчанні дітей та сприяє розвитку взаєморозуміння.

Допомога батькам у вихованні дітей: вчителі можуть бути консультантами для батьків у питаннях виховання дітей. Вони можуть надавати поради та рекомендації щодо виховання, розвитку та дисципліни, що допомагає батькам встановити ефективніші стосунки зі своїми дітьми.

Підтримка батьків у складних життєвих ситуаціях: вчителі можуть допомагати батькам у вирішенні проблем, що виникають у сім'ї, таких як розлучення, хвороба або інші негативні події. Вони можуть бути допоміжниками для батьків у знаходженні рішень та пошуку підтримки.

Підтримка батьків у забезпеченні безпеки та здоров'я учнів: вчителі можуть надавати інформацію про правильний спосіб життя, харчування та здоров'я. Вони можуть бути допоміжниками батькам у запобіганні небезпечних ситуацій та підвищенні рівня безпеки для їхніх дітей.

Співпраця з батьками у вирішенні проблем: вчителі можуть співпрацювати з батьками у вирішенні проблем, що виникають зі здоров'ям, навчанням чи поведінкою учнів. Це може включати в себе спільні зустрічі, взаємні консультації та співпрацю з іншими спеціалістами, такими як психолог або соціальний працівник.

Підтримка батьків у розвитку педагогічної культури: вчителі можуть бути наставниками для батьків у питаннях педагогічної культури та освіти. Вони можуть розповідати про нові тенденції у навчанні та розвитку, надавати поради щодо вибору навчальних матеріалів та методів навчання.

Залучення батьків до навчального процесу: вчителі можуть залучати батьків до навчального процесу, наприклад, запрошувати їх на уроки, проводити відкриті уроки, організовувати зустрічі з фахівцями та іншими заходи. Це допомагає батькам зрозуміти, як проходить навчання їхніх дітей та що можна зробити, щоб підтримати їх.

Виконання ролі посередника між сім'єю та школою: вчителі можуть виконувати роль посередника між сім'єю та школою, що допомагає знизити можливі конфлікти та покращує взаємодію. Вони можуть пояснювати позиції кожної сторони та допомагати знайти компромісні рішення.

Всі ці функції вчителів у спілкуванні з батьками мають на меті покращення якості навчання та виховання у школі та забезпечення підтримки для учнів у процесі їхнього навчання. Взаємодія вчителів з батьками є важливим елементом успішного навчального процесу та сприяє формуванню позитивного ставлення до навчання у дітей. Крім того, вона сприяє розвитку партнерських відносин між школою та сім'єю, що є важливим фактором успішного навчання та виховання учнів.

1.4. Особливості комунікації вчителя з батьками

Комунікація вчителя з батьками є дуже важливою складовою ефективною освітньої системи. Особливості такої комунікації включають:

Взаємодія: Комунікація має бути взаємною. Вчителі повинні дозволяти батькам ділитися своїми спостереженнями та проблемами, а також повинні бути відкритими до інформації, що надають їм батьки.

Частота: Комунікація має бути регулярною. Вчителі повинні планувати час для зустрічей з батьками і забезпечувати доступність для спілкування за потребою.

Комунікаційні засоби: Вчителі повинні бути готові використовувати різні комунікаційні засоби, такі як електронна пошта, телефон, відеозв'язок тощо, щоб забезпечити батькам зручний спосіб спілкування.

Конструктивність: Комунікація має бути конструктивною. Вчителі повинні бути готові слухати батьків, розуміти їх погляди та думки, і враховувати їх при плануванні та виконанні своєї роботи.

Прозорість: Комунікація має бути прозорою. Вчителі повинні повідомляти батькам про актуальну інформацію щодо успішності їхніх дітей, а також про будь-які проблеми, які можуть виникнути у класі.

Індивідуальний підхід: Комунікація має бути індивідуальною. Вчителі повинні розуміти, що кожна сім'я унікальна, тому необхідно забезпечувати індивідуальний підхід до кожної родини та їхніх потреб.

Позитивна атмосфера: Комунікація має бути проведена в позитивній атмосфері. Вчителі повинні демонструвати повагу та розуміння до батьків та їхніх питань, а також повинні бути ввічливими та доброзичливими.

Співпраця: Комунікація має бути співпрацею. Вчителі та батьки повинні працювати разом, щоб забезпечити успіх учнів. Вчителі можуть використовувати знання батьків про своїх дітей, щоб адаптувати своє навчання до потреб кожної дитини.

Планування: Комунікація має бути спланованою. Вчителі повинні мати чіткий план того, що потрібно обговорити з батьками, і дозволяти батькам ділитися своїми проблемами та питаннями.

Емпатія: Комунікація має бути сповнена емпатії. Вчителі повинні розуміти, що батьки можуть мати свої власні проблеми та питання, тому важливо бути відкритими та розуміючими.

Усі ці особливості сприяють побудові довірливого відношення між вчителем та батьками, що дозволяє спільно працювати над успіхом учнів. Комунікація має бути регулярною та ефективною, щоб забезпечити найкращі умови для навчання та розвитку кожної дитини.

1.5. Психологічні особливості батьків у спілкуванні з вчителем

Спілкування батьків з вчителем є важливим аспектом успішної освіти дитини. Нижче наведені деякі психологічні особливості, які можуть вплинути на це спілкування:

Стрес. Батьки можуть відчувати стрес, коли спілкуються з вчителем, особливо якщо вони переживають через навчальні проблеми своєї дитини. Це може призвести до того, що батьки будуть перебільшувати проблеми та домагатися негайного вирішення.

Недовіра. Деякі батьки можуть мати недовіру до вчителів, особливо якщо вони мають негативний досвід зі школою в минулому. Це може призвести до того, що батьки не будуть приймати допомогу вчителя, або навіть будуть перешкоджати співпраці.

Несприйняття критики. Батьки можуть не приймати критику в адресу своєї дитини, особливо якщо вони сильно зв'язані з нею емоційно. Це може призвести до того, що батьки будуть захищати свою дитину та не будуть звертати увагу на поради вчителя.

Прагнення контролювати. Деякі батьки можуть прагнути контролювати кожен аспект навчання своєї дитини, що може призвести до конфліктів з

вчителем. Важливо, щоб батьки віддавали дитину під контроль вчителя та дозволяли йому робити свою роботу.

Емоційна залежність від дитини. Деякі батьки можуть бути емоційно залежними від своєї дитини, що може призвести до того, що вони перебільшують проблеми та ставляться до них надто емоційно.

Усвідомлення цих психологічних особливостей може допомогти батькам ефективніше спілкуватися з вчителем та забезпечити успіх своєї дитини в навчанні. Деякі поради для батьків:

Зберігайте спокій та намагайтеся не перебільшувати проблеми. Якщо ви відчуваєте стрес, спробуйте знайти спосіб його зняти, наприклад, займіться релаксацією або зверніться за допомогою до професіонала.

Довіряйте вчителю. Якщо ви маєте негативний досвід зі школою в минулому, не передавайте ці емоції на нових вчителів. Довіряйте їм та спробуйте співпрацювати з ними.

Приймайте критику конструктивно. Пам'ятайте, що критика є можливістю для вас та вашої дитини вдосконалюватися. Спробуйте приймати поради вчителя та розвиватися разом з дитиною.

Давайте вчителю можливість працювати. Не намагайтеся контролювати кожен аспект навчання своєї дитини. Дозвольте вчителю робити свою роботу та надавати йому можливість працювати з вашою дитиною.

Зберігайте розумний баланс між емоціями та логікою. Намагайтеся зберігати розумний баланс між емоціями та логікою, коли спілкуєтеся з вчителем. Пам'ятайте, що важливо бути емоційно залученим до навчання своєї дитини, але не перебільшувати проблеми та залишатися раціональним.

Загалом, успішне спілкування батьків з вчителем базується на взаємовідносинах, заснованих на довірі, співпрацюванні та конструктивному спілкуванні. Це може відіграти важливу роль в успішному навчанні вашої дитини та створенні позитивного середовища у школі.

Для досягнення цих цілей, батьки можуть використовувати різні стратегії, такі як:

Зустрітися з вчителем особисто. Якщо у вас є змога, зустрітися з вчителем особисто може бути ефективним способом забезпечення ефективного спілкування. Це може допомогти збільшити довіру та зрозуміти погляди вчителя на навчання вашої дитини.

Підтримуйте відкрите спілкування. Відкрите спілкування може стати важливим інструментом для забезпечення конструктивного спілкування між батьками та вчителями. Намагайтеся поставити чіткі питання та відкрито висловлювати свої погляди.

Не забувайте про позитивне зворотнє зв'язку. Позитивне зворотнє зв'язку може збільшити мотивацію вчителя та зберегти позитивну атмосферу в класі. Намагайтеся знайти можливості для похвали вчителя за його роботу.

Будьте активними учасниками у житті школи. Будьте активними учасниками у житті школи та допомагайте вчителю, якщо у вас є можливість. Це може збільшити взаємодію між вами та вчителем та створити позитивне враження про вас.

Розумійте потреби вашої дитини. Розуміння потреб вашої дитини може допомогти вам співпрацювати з вчителем та забезпечити їй найкращу підтримку в навчанні.

Загалом, психологічні особливості батьків у спілкуванні з вчителем полягають в тому, що батьки мають бути готові до взаємодії з вчителем та знайомитися зі своєю дитиною в навчальному середовищі. Батьки мають бути відкриті до спілкування, вислуховувати думки та погляди вчителів і бути готовими до співпраці.

Важливо також розуміти, що вчителі - це професійні особи, які мають свої вимоги, правила та процедури, які необхідно виконувати. Батьки мають поважати правила та вимоги вчителів та працювати разом з ними, щоб забезпечити найкращі результати для своєї дитини.

Також важливо мати на увазі, що кожен вчитель має свій стиль навчання та методи, які можуть відрізнятися від інших вчителів. Батьки мають бути відкриті до цього та сприймати це як можливість для своєї дитини розвиватися та навчатися на різних рівнях.

Отже, взаємодія батьків та вчителів є важливим елементом успішного навчання дитини. Вона забезпечує позитивну атмосферу в класі та підтримує мотивацію дитини до навчання. Батьки повинні бути відкритими до спілкування з вчителем, розуміти його потреби та поважати його професійний досвід, а також пам'ятати про потреби своєї дитини в навчанні.

Однією з основних психологічних особливостей батьків у спілкуванні з вчителем є їхня емоційна реакція на повідомлення про навчальний прогрес своєї дитини. Батьки можуть дуже переживати, коли дізнаються про проблеми з навчанням своєї дитини або про незадовільний навчальний прогрес. У таких випадках важливо залишатися спокійним та зосередитися на пошуку рішень, а не на емоційному реагуванні.

Також важливо розуміти, що кожна дитина є унікальною та має свої індивідуальні потреби та здібності. Вчителі можуть пропонувати різні підходи до навчання, щоб забезпечити оптимальні умови для кожної дитини. Батьки мають враховувати це та співпрацювати з вчителем для забезпечення оптимальних умов для своєї дитини.

Крім того, важливо пам'ятати про взаємодію з іншими батьками в класі. Це може включати спільні збори батьків та інші заходи, щоб сприяти позитивній атмосфері в класі та сприяти успіхам дітей. Батьки можуть взаємодіяти між собою, щоб обговорити різні аспекти навчання, поділитися досвідом та взаємно підтримувати.

Отже, психологічні особливості батьків у спілкуванні з вчителем можуть впливати на навчальний прогрес їхньої дитини. Важливо бути відкритим до спілкування з вчителем, взаємодіяти з іншими батьками та пам'ятати про потреби своєї дитини в навчанні.

Висновки до першого розділу

Дослідження показують, що ефективне спілкування вчителя з батьками може поліпшити якість навчання та зробити процес більш продуктивним. Вчитель повинен мати певні навички та знання, щоб взаємодія з батьками була успішною.

Основні аспекти такого спілкування включають в себе вміння слухати, співпрацювати, вирішувати конфлікти та надавати інформацію про навчальний процес. Важливо звертати увагу на індивідуальні потреби батьків та учнів, щоб забезпечити ефективну співпрацю та підтримку.

Також, важливо враховувати культурні, соціальні та етичні аспекти спілкування з батьками, оскільки це може вплинути на сприйняття та реакцію батьків на взаємодію з вчителем.

Отже, можна зробити висновок, що ефективна комунікація між вчителем та батьками є важливим елементом успішного навчання. Вчителі повинні мати належні навички та знання, щоб забезпечити продуктивну співпрацю з батьками та підтримати навчання учнів.

Для ефективної комунікації між вчителем та батьками важливо дотримуватися кількох принципів. Перш за все, вчителю потрібно бути відкритим та доступним для батьків, готовим до спілкування та діалогу. Також важливо мати чітку структуру та план для комунікації з батьками, щоб уникнути непорозумінь та невдач.

Крім того, вчителю слід зосередитися на позитивних аспектах співпраці та взаємодії, дотримуватися етичних та професійних стандартів, а також демонструвати повагу та розуміння до індивідуальних потреб батьків та учнів.

Важливо також звернути увагу на роль технологій та інформаційних ресурсів у спілкуванні з батьками. Використання електронних засобів комунікації може полегшити доступність та швидкість взаємодії, а також забезпечити більш детальну та точну інформацію про навчальний процес.

У загальному висновку можна сказати, що успішна комунікація між вчителем та батьками є важливим елементом ефективного навчання. Вчителі повинні мати належні навички та знання, щоб забезпечити продуктивну співпрацю та підтримку з боку батьків. Важливо також звертати увагу на індивідуальні потреби батьків та учнів, етичні та культурні аспекти спілкування, а також використання технологій та інформаційних ресурсів для поліпшення доступності та ефективності взаємодії.

РОЗДІЛ 2 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ СПІЛКУВАННЯ ВЧИТЕЛЯ З БАТЬКАМИ

2.1. Методологічні підходи до дослідження психологічних особливостей спілкування вчителя з батьками

Існує кілька методологічних підходів, які можуть бути використані для дослідження психологічних особливостей спілкування вчителя з батьками.

Психологічний аналіз: Цей підхід передбачає вивчення психологічних процесів, що відбуваються в учасників процесу спілкування - вчителя та батьків. Дослідження може бути спрямоване на вивчення таких аспектів, як психологічні стани, емоції, думки, переконання, мотивації тощо.

Соціологічний аналіз: Цей підхід передбачає вивчення соціальних взаємодій між вчителем і батьками, зокрема, процесів взаємодії, комунікації, ставлення один до одного, орієнтації на спільні цінності та інтереси.

Експериментальний підхід: Цей підхід передбачає проведення контрольованих експериментів для вивчення впливу різних факторів на процес спілкування між вчителем і батьками. Наприклад, можна досліджувати вплив різних стилів спілкування вчителя на ставлення батьків до нього та до школи в цілому.

Когнітивний підхід: Цей підхід передбачає вивчення когнітивних процесів, які відбуваються в учасників процесу спілкування - сприйняття інформації, уваги, пам'яті, мислення, рішення проблем тощо.

Комунікативний підхід: Цей підхід передбачає вивчення комунікативних процесів, що відбуваються в процесі спілкування між вчителем та батьками. Дослідження може включати аналіз різних комунікативних стратегій вчителя, ефективність спілкування та рівень взаєморозуміння між вчителем та батьками.

Феноменологічний підхід: Цей підхід передбачає вивчення особистісного досвіду учасників процесу спілкування, включаючи їх відчуття, переживання, думки та емоції, пов'язані з процесом спілкування між вчителем та батьками.

Застосування конкретного методологічного підходу залежить від конкретних дослідницьких запитань та цілей дослідження. Крім того, може бути використано комбінацію декількох підходів для більш повного розуміння психологічних особливостей спілкування вчителя з батьками.

Для проведення дослідження психологічних особливостей спілкування вчителя з батьками можуть бути використані різні методи дослідження. Деякі з них:

Опитування: Цей метод полягає в тому, щоб зібрати інформацію з учасників дослідження шляхом заповнення анкет або опитувальних листів. Опитування можуть містити запитання про думки, переживання, досвід та емоції щодо спілкування між вчителем та батьками.

Спостереження: Цей метод включає спостереження за поведінкою учасників взаємодії між вчителем та батьками в різних ситуаціях, наприклад, на зборах батьків, в процесі індивідуальних зустрічей тощо.

Інтерв'ю: Цей метод передбачає інтерв'ювання учасників дослідження з метою отримання детальної інформації про їх думки, переживання та емоції щодо спілкування між вчителем та батьками.

Аналіз документів: Цей метод включає аналіз документів, таких як листи від батьків до вчителів, повідомлення на дошці оголошень, звіти про навчання тощо.

Фокус-група: Цей метод полягає в проведенні групових дискусій з учасниками дослідження з метою вивчення думок та переживань щодо спілкування між вчителем та батьками.

Використання конкретних методів дослідження залежить від дослідницьких запитань та цілей дослідження.

Під час дослідження психологічних особливостей спілкування вчителя з батьками можуть бути використані різні інструменти збору та аналізу даних.

Деякі з них:

Статистичний аналіз: Цей інструмент використовується для аналізу великої кількості даних, зібраних за допомогою опитувань, спостережень тощо.

Статистичний аналіз дозволяє встановити статистично значущі відмінності між різними аспектами спілкування вчителя з батьками та зробити висновки щодо їх ефективності.

Контент-аналіз: Цей інструмент використовується для аналізу текстової інформації, такої як листи від батьків до вчителів, повідомлення на дошці оголошень тощо. Контент-аналіз дозволяє виявити теми, які найчастіше обговорюються, тон та емоційний забарвлення текстів, що може допомогти зрозуміти підходи та думки батьків та вчителів щодо спілкування.

Розгорнутий аналіз інтерв'ю: Цей інструмент використовується для аналізу інтерв'ю, проведених з учасниками дослідження. Розгорнутий аналіз інтерв'ю дозволяє виявити складні і суб'єктивні аспекти спілкування вчителя з батьками, такі як емоції, переживання та особистісні досвіди.

Тематичний аналіз: Цей інструмент використовується для аналізу даних, що зібрані за допомогою спостережень, фокус-груп, опитувань та інтерв'ю.

Тематичний аналіз дозволяє виявити ключові теми, які виникають у процесі.

2.2. Опис дослідження

Емпіричне дослідження було проведено на осові опитувань проведених у декількох з київських шкіл Дарницького району. Дослідженням було охоплено 10 вчителів та дехто з батьків учнів.

Етапи дослідження:

1. Анонімні запитання вчителю. 2.

Анонімні запитання батькам .

3. Первинний аналіз та обробка отриманих емпіричних даних.

4. Оформлення результатів.

2.3. Проведення дослідження

Планування і проведення заходів для батьків є важливою складовою роботи вчителя по розвитку дитини. Учитель повинен мати чіткий план роботи з батьками та використовувати навчальні програми, методичні рекомендації та літературу як опору для цієї роботи. Однак, важливо також враховувати побажання батьків та свій педагогічний досвід роботи.

Перше питання: Як часто проводите заходи для батьків?

За результатами опитування, більшість вчителів проводять заходи для батьків 1 раз у чверть. Проте, деякі вчителі проводять заходи частіше - 1 раз на місяць або по необхідності.

Опитані вчителі використовують різні форми роботи з батьками, проте, основними формами є батьківські збори, індивідуальні консультації та дискусії.

Батьківські збори є важливими заходами, де вчителі можуть ознайомити батьків зі своєю роботою, розповісти про плани на майбутнє та обговорити проблемні питання. Індивідуальні консультації можуть допомогти вчителю більш детально ознайомитися з проблемами та потребами конкретної дитини, а дискусії дозволяють батькам обмінюватися думками та досвідом.

За результатами опитування, батьківська допомога в організації шкільних заходів та матеріальна підтримка є найбільш поширеними формами участі батьків у житті школи. Проте, дуже мало батьків беруть самі участь у шкільних заходах. Це може бути пов'язано зі зайнятістю батьків або їхнім браком інтересу до участі в шкільних заходах.

Друге питання зв'язане з участю батьків у шкільному житті: як батьки допомагають вчителям у роботі зі школою?

Більшість вчителів відмітили, що батьки допомагають як в організації шкільних заходів, так і матеріально. Також декілька відповідей зазначають, що батьки допомагають з виконанням домашніх завдань, організацією екскурсій та ін.

Однак, дуже мало батьків беруть самі участь у шкільних заходах. Це може бути пов'язано з тим, що батьки мають роботу та інші зобов'язання, які не дозволяють їм вільно ділити час між роботою та участю у шкільних заходах.

Загалом, проведення заходів для батьків та залучення їх до шкільного життя дуже важливо для успішної роботи школи. Вчителі повинні продовжувати працювати над розвитком і підвищенням якості цих заходів, а також шукати нові способи взаємодії з батьками.

Однак, деякі вчителі зазначили, що досвід роботи показує, що залучення батьків до роботи школи може бути більш ефективним, якщо заходи будуть цікаві та корисні для батьків, тобто вони зможуть дізнатись щось нове та корисне для виховання своїх дітей.

Також було зазначено, що досить важливо мати зв'язок з батьками та забезпечувати постійний потік інформації про роботу школи та успіхи учнів. Для

цього можуть використовуватись різні засоби зв'язку, наприклад, електронні листи, веб-сайт школи, соціальні мережі та інші.

Узагалі, проведення заходів для батьків є важливим елементом роботи вчителя та школи в цілому, оскільки це дозволяє покращити зв'язок між батьками та педагогами, залучити батьків до активної участі в житті школи та сприяти успіху учнів. Важливо забезпечувати цікаві та корисні заходи для батьків, а також забезпечувати постійний зв'язок та обмін інформацією між школою та батьками.

Звичайно, цікава форма для батьків, яка б допомагала їм бути більш активними в шкільному житті, це може бути шкільний блог або сторінка в соціальних мережах, де батьки можуть отримувати інформацію про події, заходи, новини та матеріали для роботи з дітьми вдома. Також можна організувати онлайн-курси для батьків з питань педагогіки, психології, медіаосвіти тощо.

Загалом, важливо знайти такі форми роботи з батьками, які будуть цікавими та корисними для них, сприятимуть зміцненню партнерських відносин між школою та родиною, а також підвищенню рівня успішності та задоволеності учнів від навчання.

Крім того, що заходи для батьків допомагають вчителям спілкуватися з батьками та отримувати їх згоду на спільну роботу, вони також допомагають батькам краще розуміти педагогічні методи та стратегії, які використовуються в школі, та допомагають батькам бути більш активними учасниками у навчальному процесі своїх дітей.

Щодо участі батьків у шкільних заходах, вчителі відмічають, що більшість батьків допомагають як в організації шкільних заходів, так і матеріально. Це дозволяє школі та вчителям проводити більш якісні та різноманітні заходи для дітей, а також показує підтримку батьків у навчальному процесі своїх дітей. Проте, на жаль, дуже мало батьків беруть самі участь у шкільних заходах, на це вказали 2 опитаних педагогів. Можливо, для підвищення активності батьків у шкільних заходах, вчителям слід більше залучати батьків до організації та

планування заходів, а також пропонувати більш зручний графік проведення заходів.

Відповідно до третього питання, педагоги відзначили, що найбільш поширеними проблемами є недостатня увага батьків до успіхів дитини (7 відповідей) та нездатність дітей до самостійної роботи вдома (5 відповідей). Також, зазначена проблема недостатнього фінансування школи (3 відповіді) та недостатньої кількості науково-методичної літератури (2 відповіді).

На мою думку, для вирішення цих проблем вчителя можуть робити наступні кроки:

Залучати батьків до життя школи та формування позитивного ставлення до навчального процесу через проведення відкритих дверей, батьківських зборів, консультацій тощо.

Надавати дітям можливість розвивати навички самостійної роботи вдома, використовуючи різноманітні методики та підходи, які допоможуть дітям бути більш відповідальними та самодисциплінованими.

Шукати додаткові джерела фінансування школи, наприклад, організувати благодійні акції, запрошувати меценатів тощо.

Забезпечувати доступ до науково-методичної літератури, оновлювати бібліотеку школи та організувати тренінги та семінари для педагогів щодо використання новітніх методик та технологій.

За результатами опитування вчителів, головною особливістю роботи з батьками є тісне співробітництво між вчителем і батьками. Вчителі відзначають, що в класах, де батьки дуже активні, робота з ними стає значно легшою. Для успішного взаємодії з батьками велику роль грає встановлення дружніх контактів, оскільки від першого контакту залежать подальші взаємини і співробітництво.

Крім того, двоє з опитуваних вчителів зазначили, що інформація про дітей і їхню родину є дуже важливою при навчанні і вихованні дітей. Отже, важливо

вести документацію про взаємодію з батьками, включаючи інформацію про їхніх дітей та сімейні умови.

Загалом, робота з батьками є надзвичайно важливою для успішної навчальної та виховної діяльності вчителя. Тому вчителям необхідно приділяти достатню увагу цій сфері своєї роботи, підтримувати тісні взаємини з батьками та постійно вдосконалювати свої навички спілкування та співпраці з ними.

Аналіз анкетування батьків учнів показав, що майже всі опитувані батьки мають взаєморозуміння зі своїми дітьми. Це свідчить про те, що взаємодія між батьками і дітьми є добре налагодженою в цих сім'ях. Такі позитивні відносини забезпечують взаємну підтримку і сприяють збереженню духовної та емоційної рівноваги у дитини.

Батьки також вказали, що вони знають друзів своїх дітей. Це важливо, оскільки друзі дитини відіграють важливу роль у її житті. Батьки, які знають друзів своїх дітей, можуть допомогти їм знайти спільну мову, організувати зустрічі та інші активності разом. Важливо також відзначити, що більшість батьків зустрічаються з друзями своїх дітей, а це свідчить про те, що вони не тільки знають друзів своїх дітей, але і підтримують цю дружбу.

Зважаючи на результати аналізу опитування батьків та вчителів, можна зробити висновок, що взаємодія між батьками та вчителями є важливою для успішного навчання та виховання дітей. Взаємна підтримка, співпраця та тісний контакт між ними допомагають створити сприятливу атмосферу у школі та вдома, що позитивно впливає на розвиток дітей.

Далі, за результатами опитування, видно, що більшість батьків дійсно цікавляться життям своїх дітей у школі. 13 із 15 опитуваних батьків відповіли, що регулярно запитують у своїх дітей про їхні успіхи в навчанні та спілкуванні з однокласниками. Також, батьки активно беруть участь у житті класу - 14 із 15 опитуваних відвідують батьківські збори та зустрічі з вчителем. Щодо проведення дозвілля з дітьми, то більшість батьків заявили, що проводять його разом з дітьми (11 із 15), в той час як 4 відповіді були різними - двоє батьків

заявили, що проводять дозвілля з дітьми окремо, а двоє - що залежить від обставин.

Отже, зі згаданого аналізу можна зробити висновок, що батьки першокласників у більшості випадків цікавляться життям та успіхами своїх дітей в школі, мають хороше взаєморозуміння з ними та їх друзями, та активно беруть участь у житті класу, що в свою чергу може полегшити співпрацю між вчителем та батьками.

Основна частина батьків перевіряє, як їхні діти вчаться уроки, що свідчить про турботу батьків про освіту своїх дітей. Однак, є один респондент, який вказав, що перевіряє уроки тільки іноді.

Більшість батьків мають спільні з дітьми захоплення і заняття, що свідчить про те, що батьки зацікавлені в активному і цікавому проведенні часу разом зі своїми дітьми. На жаль, п'ять з опитуваних вказують, що не мають спільних занять і захоплень з дітьми, причини яких не вказані.

У наступному питанні батьки вказують, як саме вони проводять дозвілля з дітьми. Тут було надано безліч різноманітних відповідей, зокрема різноманітні ігри, перегляд телепередач і читання книжок. Це свідчить про те, що батьки проводять своє дозвілля разом з дітьми змістовно, цікаво і дуже різноманітно.

За результатами наступного питання ще раз підтверджується той факт, що діти хочуть, щоб їхні батьки були з ними, брали активну участь в їхньому шкільному житті. На питання чи хочуть ваші діти, щоб ви були з ними під час дитячих свят у школі всі, за винятком одного, всі відповіли позитивно. Це ще раз підтверджує тісний контакт між дітьми і батьками, бажання спілкуватися і взаємодіяти по обидва боки, а також інтерес і увагу з боку батьків до дітей.

Опитувані батьки вказали, що відвідують школу щодня, оскільки їхні діти є першокласниками, тому вони хочуть переконатися в тому, що їхні діти пристосовуються до нових умов та добре почуваються в шкільному середовищі. Проте, лише два батьки зазначили, що часто бувають у школі, що може бути пов'язано з їхніми робочими графіками чи іншими обставинами.

Більшість батьків молодших школярів відвідують збори та приходять на свята, які організовує школа. Таким чином, вони проявляють свою зацікавленість в освітньому процесі своїх дітей та допомагають забезпечувати їхнє комфортне перебування в школі. Проте, на жаль, є один опитуваний, який рідко приходить у школу. Це може бути пов'язано з браком часу або нецікавістю до шкільного життя своєї дитини.

Загалом, опитування показало, що батьки молодших школярів стежать за їхнім навчанням та активно взаємодіють з школою, що сприяє позитивному розвитку дітей та формуванню їхньої особистості.

За результатами опитування батьків можна зробити висновок, що взаємини між вчителями та батьками є досить добрими. Більшість батьків відчують відповідальність за успіхи своїх дітей у школі та готові допомогти вчителям у вирішенні різних питань, які виникають під час навчання та виховання.

Що стосується конкретних проблем, які вирішуються разом з вчителями, то це, насамперед, проблеми успішності, з якими стикається багато дітей на початковому етапі навчання. Також часто вирішуються питання поведінки та спілкування дітей, які можуть вплинути на атмосферу в класі та на загальну успішність навчання.

Не менш важливим є вирішення питання адаптації дітей до школи, яке вказав лише один з опитуваних батьків. Адже перехід з дитячого садка до школи може бути важким для дитини, і тому необхідна допомога вчителя та співпраця з батьками у цьому питанні.

Таким чином, співпраця між батьками та вчителями є важливою складовою успішного навчання та виховання дітей. Взаєморозуміння, відкритість та готовність до співпраці - ключові фактори, які допомагають розвивати позитивні відносини між цими двома групами людей.

2.4. Аналіз результатів

Успішність роботи вчителя з батьками залежить від тісних взаємовідношень між ними, що виникають в перші роки. Для того, щоб ці відносини склалися, потрібно проводити часті зустрічі, встановлювати перші контакти, завоювати авторитет та показувати, що вчителю дійсно цікаво працювати з батьками. Особливу увагу вчителі повинні приділяти роботі з батьками нових учнів, які приходять до класу.

На основі результатів анкетування можна стверджувати, що вчителі молодших класів активно співпрацюють з батьками, підтримують з ними тісні зв'язки та проводять обов'язкові заходи, такі як батьківські збори, дискусії та індивідуальні консультації. Однак, дослідження показало, що батьки мало беруть активну участь у шкільному житті. Тому вчителям варто більше попрацювати над залученням батьків до участі в заходах, які відбуваються у школі.

Батьки молодших школярів цікавляться успіхами своїх дітей, їх поведінкою та успіхами, але на жаль, мало цікавляться педагогічною літературою. Щоб збільшити їх зацікавленість у цій темі, педагогам потрібно посилити свою роботу у напрямку педагогічної освіти батьків. Такий підхід допоможе розвивати тісний взаємозв'язок між школою та сім'єю, а також залучити батьків до виховної роботи.

2.5 Рекомендації щодо організації продуктивного спілкування педагога з батьками

Педагогічна техніка є невід'ємною частиною професійної підготовки педагогів і впливає на їх майстерність та творчість в роботі з учнями. Знання тільки теорії недостатньо, так як педагог повинен мати вміння застосовувати її на практиці, тобто мати певну педагогічну техніку. Це підкреслював видатний педагог С.Т. Шацький, який стверджував, що вчителі не мають закликатись до творчості, а мають навчитись виконувати різноманітні педагогічні завдання за допомогою педагогічної техніки. Без неї учителям важко досягти успіху у своїй професійній діяльності.

Крім того, важливою якістю для педагога є комунікабельність, тобто здатність добре спілкуватись з іншими людьми. Це означає, що він повинен вміти налагоджувати контакти з учнями та колегами і вести з ними конструктивне та взаємозбагачувальне спілкування. Комунікабельність є однією з найважливіших якостей, яка сприяє успішній соціальній взаємодії педагога з іншими людьми, яка включає в себе як професійні, так і особистісні відносини.

Для викладача дуже важливо опанувати культуру взаємодії з батьками та учнями. Найперше, викладач повинен виробляти в собі товариську та дружнє ставлення до оточуючих людей. Також важливо старатися бути частиною добропорядного товариства, у якому він знаходиться. Крім того, викладач повинен тренувати в собі спокійний та врівноважений стан, що допоможе йому бути впевненим та комунікабельним.

Одним з ключових аспектів викладання є емоційне самовладання. Це здатність володіти собою, витримкою та холонокровністю в навчальному процесі. Володіння собою та витримка набуваються на основі самопізнання та вміння контролювати свої почуття та емоції. Викладач повинен вчитися керувати своїм емоційним станом, мати відповідний стиль керівництва, позицію, такт та манеру спілкування. Емоції, відчуття та почуття грають важливу роль у роботі викладача, оскільки це допомагає учням бачити в ньому людину, яка завжди готова допомогти та підтримати їх.

Отже, важливо для викладача опанувати культуру взаємодії з батьками та учнями. Це можливо досягнути, виробляючи товариську та дружні відносини з оточуючими, тренуючи спокійний та врівноважений стан, а також набуваючи володіння собою та витримкою. Емоційне самовладання та здатність керувати своїм емоційним станом є важливими аспектами

Таким чином, викладач, щоб відповідати вимогам сучасної освіти та забезпечувати ефективний процес навчання, має розвивати у собі не тільки професійну компетентність, але й культуру взаємодії з учнями та колегами. Він повинен мати дружні стосунки з учнями, вміти працювати в команді з іншими

педагогами, володіти емоційним самовладанням та уміти контролювати свої почуття й емоції.

Для того, щоб стати більш комунікабельним та розвивати дружні відносини з учнями, викладач може зосередитися на таких аспектах як створення доброзичливої атмосфери в класі, використання позитивних інтонацій та мовних засобів, які допоможуть підтримувати довіру та співпрацю між учнями та вчителем. Важливим є також спілкування з учнями не лише під час занять, але й у позаурочний час, коли викладач може показати свій інтерес до особистості учня та забезпечити підтримку у розвитку його творчих здібностей.

Щодо роботи в педагогічному колективі, викладач може дотримуватися таких правил як взаємоввічливість, повага до інших колег, активна підтримка професійного зростання та співпраці між вчителями. Важливо відкрито висловлювати свої ідеї та думки, прослуховувати інших та брати до уваги їхні пропозиції, щоб дійти спільної думки і забезпечити якісну освіту для учнів.

У педагогічній діяльності викладач повинен мати емоційну стійкість та самовладання. Для цього необхідно вміти витримувати дію сильних подразників, тренувати вміння концентрувати свою увагу, бути активним та бадьорим, зберігати високий емоційний тонус і бути здатними швидко відновлювати свої сили. Емоційне самовладання є невід'ємною складовою педагогічної діяльності викладача, яке виражається у співвідношенні між збудженням і гальмуванням.

Викладач повинен орієнтуватися на золоту середину в цьому співвідношенні.

Імпровізація в педагогічній діяльності викладача є важливою складовою, яка передбачає оперативне оцінювання ситуації і прийняття рішення без попереднього логічного обдумування на основі попереднього досвіду, педагогічних знань, ерудиції і органічне втілення його в спілкуванні з дітьми. Для успішного використання елементів артистизму в педагогічній діяльності, викладач повинен дотримуватися кількох порад. По-перше, перед початком заняття викладач повинен "залишати" всі неприємності поза аудиторією. По-друге, викладач повинен бути цікавим для учнів і виразним у своїх проявах.

Потретьє, він повинен бути близьким до своїх учнів, розуміти їх і допомагати їм. Почетверте, викладач повинен озвучувати на різних "мовах" зміст заняття. Нарешті, він повинен старатися відчувати природу імпровізованості під час взаємодії з учнями. Ці поради допоможуть викладачу стати артистичною особистістю, здатною яскраво-виразно передавати педагогічно доцільну емоцію чи почуття, персоніфіковано уособлювати думку в образах, діях, словах, позиції. Елементи акторського мистецтва в педагогічній діяльності викладача є важливим інструментом для створення сприятливого педагогічного середовища і досягнення успіху в навчанні та вихованні.

Таким чином, щоб стати успішним викладачем, необхідно мати ряд професійних якостей, таких як глибокі знання у своїй галузі, здатність до організації та планування навчального процесу, адаптація до різних груп учнів та їх потреб, та здатність до емоційного самовладання та імпровізації. Перш за все, викладач повинен мати чітке розуміння матеріалу, який він викладає, і бути здатним ефективно передавати ці знання учням. Викладач повинен також бути здатним до планування та організації навчального процесу, розуміти потреби своїх учнів та адаптуватися до їх різних стилів навчання та індивідуальних потреб.

Для того, щоб викладач міг успішно працювати з учнями та уникнути емоційного вигорання, важливо мати високий рівень емоційної стійкості та самовладання. Він повинен витримувати дії сильних подразників, концентрувати свою увагу, бути активним та бадьорим, зберігати високий емоційний тонус та бути здатним швидко відновлювати свої сили. Це допоможе викладачу не дозволити емоціям керувати своїм поведінкою та розумовою активністю, що забезпечить успішний навчальний процес для учнів.

Також викладач повинен бути здатним до імпровізації, тобто оперативного оцінювання ситуації та прийняття рішення без попереднього логічного обдумування на основі попереднього досвіду, педагогічних знань.

Висновки до другого розділу

У підсумку можна сказати, що успішність роботи вчителя з батьками залежить від тісних взаємин між ними в перші роки. Для цього вчитель має приділяти особливу увагу роботі з батьками, познайомлюючись з ними, запрошуючи до зустрічей та співпраці. Обов'язковою умовою організації роботи з батьками є проведення батьківських зборів, дискусій та індивідуальних консультацій. Вчителі повинні враховувати побажання батьків та власний досвід. Однак дослідження показали, що дуже мало батьків самі беруть активну участь у шкільному житті. Тому педагогам потрібно більше попрацювати над залученням батьків до участі в шкільних заходах.

Також батьки молодших школярів цікавляться успіхами своїх дітей, їх поведінкою та успіхами, але на жаль, мало цікавляться педагогічною літературою, а більше отримують знання з журналів та газет. Тому педагогам потрібно посилити свою роботу у напрямку педагогічної освіти батьків. Тісний взаємозв'язок школи та сім'ї може розвиватися завдяки педагогічній освіті батьків і залученню їх до виховної роботи.

Дослідження також показало, що вчителі мають різні підходи до співпраці з батьками. Деякі з них активно спілкуються з батьками, проводять індивідуальні зустрічі та консультації, запрошують батьків на різноманітні заходи у школі.

Інші ж вчителі, навпаки, не вважають це необхідним і вважають, що вони повинні працювати виключно з дітьми.

Отже, можна стверджувати, що успішність роботи вчителя з батьками залежить від багатьох факторів, таких як тісне співробітництво, встановлення контактів, побудова взаємовідносин із батьками. Педагогам необхідно займатися педагогічною освітою батьків та залучати їх до виховної роботи. Також вчителям потрібно більше попрацювати над залученням батьків до участі в шкільних заходах. В цілому, успішна співпраця з батьками є ключовим чинником у розвитку дитини і підвищенні якості освіти.

ВИСНОВКИ

Отримання знань про психологічні особливості спілкування вчителя з батьками може допомогти покращити ефективність комунікації між ними. Спілкування вчителя з батьками є важливою складовою процесу навчання, і вимагає від вчителя вміння розуміти психологічні особливості батьківського сприйняття та емоційного реагування.

З одного боку, вчителі повинні бути відкритими до спілкування з батьками, враховуючи їхні індивідуальні потреби та підходи. З іншого боку, вчителі мають

бути вмілими в підтримці границь, щоб не допустити перенесення особистих проблем на відносини з батьками.

Крім того, вчителі мають бути відкриті до взаємодії з батьками, а не лише повідомляти про академічний прогрес дитини. Вчителі повинні займатися вихованням і сприяти розвитку всебічної особистості учнів. Для цього вчителі можуть використовувати ефективні методи комунікації, такі як активне слухання, відкриті запитання та конструктивний фідбек.

У загальному, психологічні особливості спілкування вчителя з батьками є важливими, щоб покращити взаєморозуміння, забезпечити відповідну підтримку та допомогу вихованню дітей.

Вчителі повинні звертати увагу на те, як батьки сприймають їхні повідомлення про прогрес дитини. Наприклад, деякі батьки можуть бути чутливими до критики і відчувати себе ображеними, тому вчителі мають уважно обирати свої слова та тон комунікації. З іншого боку, деякі батьки можуть мати надмірні очікування від своїх дітей, тому вчителі повинні надати їм об'єктивну інформацію про прогрес дитини.

Крім того, вчителі мають бути вмілими в розв'язанні конфліктів з батьками. Іноді може виникнути незгода щодо методів навчання або інших питань, тому вчителі повинні вміти спокійно та об'єктивно вислухати погляди батьків та знайти компромісні рішення.

Узагалі, психологічні аспекти спілкування вчителя з батьками мають важливе значення для побудови успішної взаємодії між ними. Розуміння психологічних особливостей батьків може допомогти вчителю ефективніше взаємодіяти з ними та забезпечити кращий успіх у навчанні та вихованні дітей.

Також, вчителі повинні враховувати культурні та етнічні різниці між собою та батьками дітей. Наприклад, деякі культури можуть мати відмінні підходи до виховання дітей та сприймати вчительські поради по-різному. Тому вчителі повинні пам'ятати, що їхні поради можуть не завжди бути прийняті з

задоволенням, та шукати спільну мову з батьками, засновану на повазі та взаєморозумінні.

Вчителі мають бути чутливими до особистих обставин батьків, таких як стан здоров'я, сімейний стан та економічні умови. Наприклад, батьки, які мають проблеми зі здоров'ям або перебувають в складних економічних умовах, можуть бути менш уважними до навчання своєї дитини. Вчителі повинні бути готові до співпраці з такими батьками, надавати їм додаткову підтримку та допомогу.

Отже, психологічні особливості спілкування вчителя з батьками мають велике значення для успішної взаємодії та досягнення мети, якою є покращення навчання та виховання дітей. Вчителі мають бути готові до співпраці з батьками та розуміти їхні потреби, ставлення до навчання та етнічні особливості, щоб побудувати довірливі та продуктивні взаємини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Велитченко Л.К. Педагогічна взаємодія і методичні основи психологічного аналізу. – Ніжин 2006 р - 302 с.
2. Гордієнко В . Психологія особистості в біографії, подіях, портретах. – Видавний дім «Києво-Могілянська академія» 2007 р - 304 с.
3. Гуцал Н. В. Робота з батьками молодших школярів. – Вінниця, 2011.

4. Макаренко А. С. Лекції про виховання дітей. – К., 1995.
5. Бутенко Н.Ю. Комунікативна майстерність викладача. Навчальний посібник. 2005 р.
6. Волкова Н.П.. Професійно-педагогічна комунікація. Навчальний посібник. 2006р.
7. Козирєв М.П. Стаття “Бар’єри педагогічного спілкування” НАУКОВИЙ ВІСНИК 2’2013.

РЕЗЮМЕ

Курсова робота на тему «Психологічні особливості спілкування вчителя з батьками».

Автор: Маруненко Алла Максимівна.

Науковий керівник: Пліш Г. Й. **Ключові слова:** комунікація,

спілкування, особливості спілкування, батьківство, вчитель, виховання, учень, особистість учня, емоційний стан, аспекти спілкування.

Курсова робота складається із вступу, двох розділів, до кожного з яких входить по п'ять підрозділів, висновків до кожного розділу та загального висновку. Список використаної літератури містить сім джерел. Робота складається з тридцяти трьох сторінок.

Мета дослідження полягає у визначенні психологічних особливостей спілкування вчителя з батьками, а саме психологічних аспектів процесу спілкування вчителя з батьками учнів, виявлення особливостей цього процесу та розробка рекомендацій для ефективного спілкування з батьками.

Об'єктом дослідження є психологічні аспекти цього процесу, включаючи емоційний стан вчителя та батьків, комунікаційні стилі, роль стереотипів та очікувань у спілкуванні тощо. Дослідження може також включати аналіз особливостей спілкування в різних контекстах, наприклад, на батьківських зборах, через електронну пошту або в індивідуальних зустрічах.

Предмет дослідження це психологічні особливості комунікації вчителя з батьками учня.

Методи дослідження: анкетування вчителів, батьків та учнів, спостереження, аналіз документів, інтерв'ю зі спеціалістами з питань спілкування та психології.

У першому розділі йдеться про те, що ефективне спілкування вчителя з батьками може поліпшити якість навчання та зробити процес більш продуктивним. Перш за все, вчителю потрібно бути відкритим та доступним для батьків, готовим до спілкування та діалогу. Також важливо мати чітку структуру та план для комунікації з батьками, щоб уникнути непорозумінь та невдач.

У другому розділі йдеться про результати дослідження, зокрема про те, що вчителі мають різні підходи до співпраці з батьками. Деякі з них активно спілкуються з батьками, проводять індивідуальні зустрічі та консультації, запрошують батьків на різноманітні заходи у школі. Інші ж вчителі, навпаки, не

вважають це необхідним і вважають, що вони повинні працювати виключно з дітьми.

ABSTRACT

Course work on the topic "Psychological features of teacher communication with parents".

Author: Alla Maksimivna Marunenko.

Research supervisor: Plish H.Y.

Key words: communication, conversation, features of communication, parenting, teacher, upbringing pupil, , pupil's personality, emotional state, aspects of communication.

The course work consists of an introduction, two sections, each of which includes five subsections, conclusions to each section and a general conclusion. The bibliography contains seven sources. The work consists of thirty three pages.

The purpose of the study is to determine the psychological features of the teacher's communication with parents, namely the psychological aspects of the process of the teacher's communication with the students' parents, identifying the features of this process and developing recommendations for effective communication with parents. The object of research is the psychological aspects of this process, including the emotional state of the teacher and parents, communication styles, the role of stereotypes and expectations in communication, etc. Research may also include analyzing communication patterns in different contexts, such as parent-teacher conferences, email, or one-on-one meetings.

The subject of the study is the psychological features of the teacher's communication with the student's parents.

Research methods: questionnaires of teachers, parents and students, observations, analysis of documents, interviews with specialists in communication and psychology. The first chapter states that effective communication between the teacher and parents can improve the quality of education and make the process more productive. First of all, the teacher needs to be open and accessible to parents, ready for communication and dialogue. It is also important to have a clear structure and plan for communication with parents to avoid misunderstandings and failures.

The second chapter deals with the results of the research, in particular, that teachers have different approaches to cooperation with parents. Some of them actively communicate with parents, hold individual meetings and consultations, invite parents to various events at the school. Other teachers, on the contrary, do not consider it necessary and believe that they should work exclusively with children.